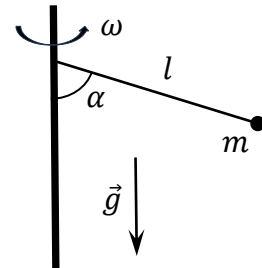

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ОЛИМПИАДА ПО ФИЗИКА, ОБЛАСТЕН КРЪГ, 15 февруари 2025 г.
Тема за 11. клас (пета състезателна група)

Задача 1. Въртене около вертикална ос.

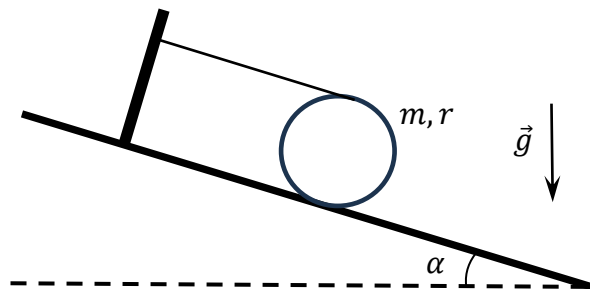
Малко тяло с маса m е закачено на тънка нишка с дължина l . Другият край на нишката е закачен за точка от тънък вертикален прът, който се върти около оста си с ъглова скорост ω . Тялото с нишката се въртят със същата ъглова скорост. Земното ускорение е g .

- а) Получете формула за силата T на опъване на нишката. [3 т.]
- б) Получете формула за ъгъла α (или негова тригонометрична функция), който сключват пръта и нишката. [3 т.]
- в) При какви ъглови скорости ъгълът α няма да е нула? [1 т.]
- г) Изразете момента на импулса L на тялото чрез дадените величини. [3 т.]

Задача 2. Цилиндър върху наклонена равнина.

Наклонена равнина сключва ъгъл α с хоризонталата. Върху равнината е поставен цилиндър с маса m и радиус r , чиято ос е перпендикулярна на вертикалата. Върху цилиндъра в средата му е намотана дълга тънка нишка. Свободният ѝ край излиза от горната част на цилиндъра и е вързан за прът, намиращ се във високата част на наклонената

равнина, така че нишката да е успоредна на равнината. Земното ускорение е g . Коефициентът на триене при хлъзгане между цилиндъра и наклонената равнина е k . Нишката не пречи на хлъзгането между цилиндъра и равнината (намира се в плитък жлеб с пренебрежима дълбочина). При движението на цилиндъра оста му остава перпендикулярна на вертикалата. Инерчният момент на цилиндър с маса m и радиус r спрямо оста му на симетрия е $I_{\text{ц}} = \frac{1}{2}mr^2$. Инерчният момент на цилиндър с маса m и радиус r спрямо ос, успоредна на оста му на симетрия и минаваща през периферията му, е $I_{\text{п}} = \frac{3}{2}mr^2$.

- а) Нарисувайте на чертеж всички сили, които действат на цилиндъра и координатната система, която ще използвате. [1 т.]
 - б) При каква минимална стойност k_{min} на коефициента на триене цилиндърът ще бъде в покой върху равнината? [3 т.]
 - в) Колко е силата T на опъване на нишката, когато цилиндърът е в покой върху равнината? [1 т.]
- Оттук нататък $k < k_{\text{min}}$, цилиндърът се хлъзга надолу по наклонената равнина, като нишката се размотава.
- г) С какво ускорение a ще се движи центърът на масата на цилиндъра? [2 т.]
 - д) Колко е силата T на опъване на нишката, когато цилиндърът се хлъзга по наклонената равнина? [1.5 т.]

е) Нека въведем число b , което е отношението на извършената работа $A_{\text{тр}}$ от силата на триене и промяната $\Delta E_{\text{пот}}$ на потенциалната енергия на цилиндъра за някакъв интервал време (или за някакво изминато от цилиндъра разстояние), $b = \frac{A_{\text{тр}}}{\Delta E_{\text{пот}}}$. Изразете b чрез дадените величини. [1 т.] В какъв интервал от стойности се намира b ? [0.5 т.]

Задача 3. Потъване или изплаване на капка течност в друга течност.

При стайна температура плътността на водата е $\rho_{\text{в}} = 998 \text{ kg/m}^3$, плътността на слънчогледово олио е $\rho_{\text{о}} = 920 \text{ kg/m}^3$, вискозитетът на водата е $\eta_{\text{в}} = 1,00 \cdot 10^{-3} \text{ Pa}\cdot\text{s}$, а вискозитетът на слънчогледовото олио е $\eta_{\text{о}} = 63,0 \cdot 10^{-3} \text{ Pa}\cdot\text{s}$. Земното ускорение е $g = 9,81 \text{ m/s}^2$.

а) Капка олио с радиус $r = 0,60 \text{ mm}$ изплава във вода с постоянна скорост $v_{\text{о}}$. Изчислете скоростта $v_{\text{о}}$. Приемете, че условията са такива, че е в сила формулата на Стокс $F_{\text{С}} = 6\pi\eta r v$. [3.5 т.]

б) Капка вода с радиус $r = 0,60 \text{ mm}$ потъва в олио с постоянна скорост $v_{\text{в}}$. Изчислете скоростта $v_{\text{в}}$. Приемете, че условията са такива, че е в сила формулата на Стокс $F_{\text{С}} = 6\pi\eta r v$. [3.5 т.]

Оказва се, че законът на Стокс е валиден само при „малки“ скорости. Дали скоростта на тяло, движещо се във флуид, е „малка“ или „голяма“, зависи от числото на Рейнолдс $Re = \frac{\rho l v}{\eta}$, където ρ и η са съответно плътността и вискозитета на флуида, а l и v са характерният размер и скоростта на тялото. За случая на кълбо, движещо се във флуид, ако $Re \leq 1$, скоростта му може да се смята за „малка“ и формулата на Стокс е валидна.

в) Изчислете числото на Рейнолдс Re за случаите на подусловия а) и б) и направете изводи дали формулата на Стокс е използвана правилно. [3 т.]